

“ชีวิตที่อยู่ตรงกลาง”: ตำแหน่งพิเศษของชาวไทใหญ่ในประเทศไทย

“Living In-between”: The Distinctive Position of Shan Migrants in Thailand

ปาลินดา ระมิงค์วงศ์ / Palinda Ramingwong

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ / Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

E-mail: palindara@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ต้องการค้นหาตำแหน่งของผู้อพยพชาวไทใหญ่ในประเทศไทยที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากผู้อพยพกลุ่มอื่นๆ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบการวิจัยเอกสาร ผลการวิจัยพบว่าผู้อพยพชาวไทใหญ่มีตำแหน่งพิเศษในสังคมไทยซึ่งเป็นผลมาจากการจัดประเภทผู้อพยพของรัฐบาลที่ละเลยบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสาเหตุทางการเมืองที่ผลักดันให้คนกลุ่มนี้ต้องละทิ้งถิ่นฐานของตนเองจากรัฐฉานในประเทศเมียนมาร์และมาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย หลังจากข้ามพรมแดนมาแล้ว พวกเขาถูกจัดประเภทโดยรัฐบาลไทยให้เป็นแรงงานข้ามชาติ ทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นผู้ที่ไม่มีตำแหน่งที่อยู่ตรงกลางหรือมีสถานะก้ำกึ่งในสามลักษณะด้วยกันคือ หนึ่ง การอยู่ตรงกลางระหว่างการเป็นผู้ลี้ภัยกับแรงงานข้ามชาติ สอง การเป็นพลเมืองชั่วคราวของประเทศไทยกับการเป็นผู้ไร้สถานะพลเมืองในประเทศต้นทาง และสาม การเป็นเครือญาติกับคนไทยและการเป็นแรงงานข้ามชาติ ซึ่งลักษณะที่โดดเด่นเหล่านี้ของคนไทใหญ่เป็นผลจากการจัดประเภทผู้อพยพของรัฐไทยที่เน้นแต่เรื่องความมั่นคงและการเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่ามิติอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้อพยพ ทำให้เราเห็นถึงปัญหาของการจัดประเภทดังกล่าวและนโยบายของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของคนกลุ่มนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

คำสำคัญ: ผู้อพยพชาวไทใหญ่, การจัดประเภทผู้อพยพ, ตำแหน่งตรงกลาง

Abstract

The main objective of this research is to seek the distinctive position of Shan migrants in Thailand which differs from other migrants. This research employs the documentary research methodology. The result shows that the distinctive position of Shan migrants in Thailand is derived from the categorization of migrants determined by the state authorities that overlook their history, cultural context and the political conflict which pushed them to leave their homeland, Shan state in Myanmar, and migrate to Thailand. Once they have crossed the border, they are categorized by the Thai government as economic migrant workers who have a distinctive feature as in-between migrants which can be distinguished in three different ways: that is, being in-between refugees and migrant workers; being in-between temporary citizens and non-citizenship citizens; and being in-between family members of local Thai people and of alien workers. Their in-betweenness position has arisen from the conventional categories of migrants based on the Thai state-centred perspective which highlights national security and economic interests rather than other aspects of transnational migrants. This problematic classification inevitably affects the responses and policy measures of the Thai government towards these people.

Keywords: Shan migrants, Categories of Migrants, In-betweenness

บทนำ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือการค้นหาว่า ผู้อพยพชาวไทใหญ่ (Shan migrants) ในประเทศไทยมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากผู้อพยพชาติอื่นอย่างไร และพวกเขาถูกจัดวางไว้ในตำแหน่งใดของการจัดประเภทผู้อพยพที่สร้างโดยรัฐบาลของประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะมีงานวิชาการหลายชิ้นที่เคยกล่าวถึงประเด็นที่ชาวไทใหญ่มีชีวิตอยู่ตรงกลางระหว่างการเป็น “แรงงานอพยพทางเศรษฐกิจและการเป็นผู้ลี้ภัย” (Grundy-Warr & Wong Siew Yin, 2002; Grundy-Warr, 2004; Yasuda, 2008) แต่ในงานศึกษานี้ต้องการค้นหาประเด็นอื่นนอกเหนือไปจากที่มีผู้เคยนำเสนอไว้แล้ว โดยใช้กรอบคิดของงานวิจัยที่สร้างจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอพยพ (Migration theory) ความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมระหว่างคนไทยกับคนไทใหญ่ ตลอดจนแนวคิดการข้ามชาติ (Transnational) และการพลัดถิ่น (Diaspora) กรอบคิดดังกล่าวสามารถสร้างความเข้าใจในกระบวนการอพยพของคนไทใหญ่ในทุกขั้นตอน ไม่เฉพาะจากมุมมองทางการเมืองและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จากบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้วย ซึ่งบริบทต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกี่ยวพันและส่งผลกระทบต่อชีวิตของคนไทใหญ่ตั้งแต่ขั้นตอนของการละทิ้งถิ่นฐาน การเข้าสู่ประเทศไทย การตั้งรกรากและการดำรงชีพในพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ ตลอดจนสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อรวบรวมข้อมูล แนวคิด และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนไทใหญ่ในสังคมไทย และนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ผ่านกรอบคิดทางทฤษฎีและเขียนบรรยายผลการวิจัยในเชิงพรรณนา

ชีวิตของคนไทใหญ่: การกลายมาเป็นผู้อพยพ

อาจกล่าวได้ว่ามูลเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทใหญ่ต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานจากรัฐฉาน (Shan state) ภายในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar) และกลายมาเป็นผู้อพยพในประเทศไทยก็คือ การสู้รบระหว่างทหารเมียนมาร์กับกองกำลังทหารของไทใหญ่กลุ่มต่างๆ ที่ปะทุมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1958 นโยบายการผสมกลมกลืนชาติพันธุ์ให้กลายเป็นคนเมียนมาร์ และนโยบายสี่ตัด (Four Cuts policy) ที่รัฐบาลทหารเมียนมาร์เริ่มนำมาใช้กับคนไทใหญ่ในรัฐฉานตั้งแต่ปี ค.ศ.1968 (Yasuda, 2008; พรพิมล ตรีโชติ, 2542) เป็นผลให้ชาวไทใหญ่ในพื้นที่รัฐฉานถูกทำร้ายทุบตี ทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ถูกฆาตกรรม ถูกบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐาน ตลอดจนถูกริบทรัพย์สินและที่ดินทำกินจนทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุขได้ เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนไทใหญ่จำนวนมากต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่นภายในประเทศ (Internal Displace Persons-IDPs) หรือกลายเป็นผู้อพยพข้ามพรมแดนเข้ามายังประเทศไทย โดยมีการคาดการณ์จากเจ้ายอดศึก ประธานสภาเพื่อกอบกู้รัฐฉานว่าน่าจะมีผู้อพยพชาวไทใหญ่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งที่อาศัยอยู่อย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมายประมาณ 800,000-1,000,000 คน (สำนักข่าวฉาน, 2556)

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยและคนไทยกลับมองการเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทยของชาวไทใหญ่กลุ่มนี้ว่าเป็นการเข้ามาเพื่อหางานทำมากกว่าที่จะมองว่าพวกเขาเป็นผู้หนีภัยจากความไม่สงบในประเทศ ต่างจากกลุ่มผู้อพยพชาวกะเหรี่ยง (Karen) คะเรนนิ (Karenni) และชาวมอญ (Mon) ที่ข้ามพรมแดนหนีการสู้รบมายังประเทศไทยและได้รับสถานภาพผู้ลี้ภัยจากรัฐบาลไทย โดยได้รับความช่วยเหลือในมิติต่างๆ จากรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศในรูปแบบของค่ายผู้ลี้ภัยตามตะเข็บชายแดน สำหรับประเด็นนี้ กรันดี-วาร์ (Grundy-Warr, 2004: 244-245) มองว่า ผู้อพยพชาวไทใหญ่นั้นมีสถานภาพที่โดดเด่นและแตกต่างจากผู้อพยพกลุ่มอื่นๆ ที่มาจากประเทศเมียนมาร์เหมือนกัน หรือแม้แต่ผู้อพยพจากประเทศอื่นๆ กล่าวคือ สถานภาพของชาวไทใหญ่นั้นอยู่ตรงกลางระหว่างการเป็นผู้ลี้

ภัยกับแรงงานข้ามชาติ ระหว่างคนที่อพยพแบบสมัครใจหรือถูกบังคับให้โยกย้าย และระหว่างผู้ที่โยกย้ายเพราะเหตุผลทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ

สาเหตุของการจัดวางผู้อพยพชาวไทใหญ่ไว้ในตำแหน่งของการเป็นแรงงานข้ามชาติแทนที่จะเป็นผู้ลี้ภัยความไม่สงบโดยรัฐบาลไทยนั้นมีความซับซ้อนและเกี่ยวพันกับประเด็นเรื่องของการค้ายาเสพติดของขุนซ่า (Khun Sa) หัวหน้ากองทัพอั้งไต (Mong Tai Army) ในขณะนั้น (Shan Women's Action Network, 2003) และรูปแบบการอพยพของชาวไทใหญ่ที่ไม่ได้มาพร้อมกันเป็นกลุ่มใหญ่ในเวลาเดียวกัน แตกต่างจากของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ทำให้รัฐบาลไทยมองว่าคนไทใหญ่เหล่านี้คือผู้ที่ข้ามพรมแดนมาเพื่อหางานทำมากกว่าที่จะเป็นผู้ลี้ภัยความรุนแรง แม้ว่าสาเหตุที่พวกเขาอพยพโยกย้ายถิ่นฐานจะเป็นปัญหาความไม่สงบภายในประเทศก็ตาม (Shan Human Rights Foundation, 1998, 2003) การจัดประเภทดังกล่าวของรัฐบาลไทย ทำให้ผู้อพยพชาวไทใหญ่ต้องกลายสภาพเป็นแรงงานไร้ฝีมือและกลายเป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจในประเทศไทยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ชีวิตที่อยู่ตรงกลาง: ตำแหน่งพิเศษของชาวไทใหญ่ในสังคมไทย

ผู้ลี้ภัยความไม่สงบหรือแรงงานข้ามชาติทางเศรษฐกิจ

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าตำแหน่งพิเศษของผู้อพยพชาวไทใหญ่ในประเทศไทยคือการมีตำแหน่งที่อยู่ตรงกลางหรือก้ำกึ่ง (In-between) ซึ่งคุณลักษณะแรกคือการอยู่ตรงกลางระหว่าง “ผู้ลี้ภัยความไม่สงบในประเทศตนเอง” กับ “การเป็นแรงงานข้ามชาติที่ต้องการหางานทำในประเทศปลายทาง” ถึงแม้ว่าองค์กรผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR) จะระบุว่าความแตกต่างระหว่างสองกลุ่มนี้อาจจะไม่สามารถแบ่งได้ชัดเจน เนื่องจากปัจจัยที่ผลักดันให้คนโยกย้ายถิ่นฐานอาจจะประกอบด้วยหลายสาเหตุ (UNHCR, 2007) แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยไม่ตระหนักถึงความซับซ้อนของปัจจัยดังกล่าว แต่กลับเหมารวมผู้อพยพชาวไทใหญ่เหล่านี้ว่าเป็นคนที่เข้ามาในประเทศไทยด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้มองว่าคนไทใหญ่ส่วนใหญ่อพยพเข้ามายังประเทศไทยเพราะเหตุผลเรื่องความรุนแรงและการถูกละเมิดจากรัฐบาลทหารพม่า และไม่ได้ให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้ที่มีความเปราะบาง (vulnerability) เป็นพิเศษ เช่น คนแก่ เด็ก คนป่วย หรือสตรีมีครรภ์แต่อย่างใด ทำให้ตำแหน่งแห่งที่ของคนกลุ่มนี้ในประเทศไทยคือการเป็นแรงงานข้ามชาติไร้ฝีมือและได้รับการปฏิบัติจากทั้งทางการและภาคประชาชนไปในทิศทางดังกล่าว ทำให้ชาวไทใหญ่บางคนเรียกตัวเองว่าเป็น “ผู้ลี้ภัยที่ไร้ค่าย” (Refugees without a camp) ซึ่งแสดงถึงความขัดแย้งระหว่างความเป็นจริงกับสิ่งที่พวกเขาได้รับจากประเทศปลายทาง (SWAN, 2003)

พลเมืองชั่วคราวในประเทศปลายทางหรือผู้ไร้สถานะพลเมืองในประเทศต้นทาง

นอกจากการมีตำแหน่งอยู่ตรงกลางระหว่างการเป็นผู้ลี้ภัยกับการเป็นแรงงานข้ามชาติแล้ว การผลักดันให้คนไทใหญ่มีสถานะเป็นแรงงานข้ามชาติของรัฐบาลไทย ยังทำให้พวกเขามีสถานะอยู่ตรงกลางระหว่าง “การเป็นพลเมืองชั่วคราวของประเทศไทย” กับ “การเป็นผู้ไร้สถานะพลเมืองในประเทศต้นทาง” อย่างที่ทราบกันดีว่าการมีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐนั้น ทำให้ปัจเจกได้รับสิทธิต่าง ๆ จากรัฐ เช่น สิทธิทางกฎหมาย สิทธิทางการเมือง และสิทธิทางสังคม (Valentine, 2001) รวมไปถึงจนถึงได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากรัฐบาลของตนอีกด้วย (UNHCR, 2013) อย่างไรก็ตาม ชาวไทใหญ่กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่ห่างไกลสิทธิดังกล่าวทั้งในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง กล่าวคือ จากเหตุการณ์ความไม่สงบในเมียนมาร์ รัฐบาลทหารเมียนมาร์ลิดรอนสิทธิทางพลเมืองของชาวไทใหญ่ด้วยการไม่ออกบัตรประจำตัวประชาชนให้ ทำให้ชาวไทใหญ่ตกสำรวจสำมะโนประชากร และเป็นผลให้พวกเขาขาดแคลนสิทธิในด้านต่าง ๆ ตลอดจนไม่มีการให้บริการด้านการศึกษาหรือสาธารณสุขแก่คนไทใหญ่หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ (Information Department of Shan Government, 2009: 135)

นอกจากนี้ เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในฐานะแรงงานไร้ฝีมือ พวกเขาก็ต้องทำตามนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติของรัฐบาลไทย ไม่ว่าจะเป็นการต้องจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติเพื่อขอใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยเป็น

การชั่วคราว และนอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามนโยบายการพิสูจน์สัญชาติแรงงานข้ามชาติ 3 สัญชาติ (เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา) ที่ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 เพื่อปรับสถานภาพจากแรงงานผิดกฎหมายเป็นแรงงานถูกกฎหมาย โดยคนที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวจะได้รับเอกสารการเดินทางและบัตรประจำตัวประชาชนจากรัฐบาลของตน อย่างไรก็ตาม คนไทใหญ่บางกลุ่มไม่ต้องการยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าว เนื่องจากจะเป็นการยืนยันว่าพวกเขาจะต้องกลายเป็นพลเมืองเมียนมาร์อย่างเต็มตัว และทำให้การเป็นชาวไทใหญ่ต้องถูกกลืนกลายหายไป อีกทั้งการเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาตินี้ยังคล้ายเป็นการยอมรับว่ารัฐฉานจะไม่มีวันเป็นเอกราชจากรัฐบาลเมียนมาร์ตามสนธิสัญญาปางโหลง ได้เลย (ปรีชา อ่องคำ, 2554) ประกอบกับการเดินทางกลับไปร่วมกระบวนการพิสูจน์สัญชาติในประเทศเมียนมาร์ก็เสี่ยงต่อการถูกจับกุมโดยทหารด้วย ทำให้คนไทใหญ่บางส่วนปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในกระบวนการนี้และกลายเป็นผู้มีตำแหน่งก้ำกึ่งอยู่ตรงกลางระหว่างสองสถานะนี้ในที่สุด

แรงงานข้ามชาติหรือเครือญาติกับเจ้าของประเทศ

สถานะพิเศษสุดท้ายของคนไทใหญ่ในสังคมไทยที่แตกต่างจากผู้อพยพกลุ่มอื่นๆ ก็คือการมีตำแหน่งอยู่ตรงกลางระหว่าง “การเป็นแรงงานข้ามชาติ” กับ “การเป็นเครือญาติกับคนไทย” เนื่องจากคนไทใหญ่นั้นมีบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมกับคนไทย โดยเฉพาะคนไทยในภาคเหนือ กล่าวคือ นอกจากจะมีพรมแดนรัฐติดกันแล้ว คนไทใหญ่กับคนไทยภาคเหนือนั้นยังมีตระกูลภาษาเดียวกัน (ภาษาไต) แม้ว่าจะมีการออกเสียงหรือการเขียนที่แตกต่างกัน แต่คนไทใหญ่สามารถเข้าใจภาษาไทยได้ง่ายและเร็วกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ นอกจากเรื่องของภาษาที่มีความใกล้เคียงกันแล้ว คนไทใหญ่กับคนไทยยังมีวัฒนธรรมร่วมที่คล้ายกันในเรื่องของศาสนาพุทธนิกายเถรวาท รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกัน ทำให้คนไทใหญ่กลุ่มนี้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้ง่าย (Eberhardt, 2006; ออมสิน บุญเลิศ, 2551; ปณิธิ อมาตยกุล, 2541) และคนไทใหญ่กับคนไทยยังมีสำนึกร่วมในเชิงประวัติศาสตร์ของการต่อสู้กับพม่า รวมถึงความเคารพในองค์สมเด็จพระนเรศวรเช่นเดียวกันกับคนไทย สังเกตได้จากการมีพระบรมรูปของสมเด็จพระนเรศวรประดิษฐานอยู่ในทุกวัดที่เป็นของชาวไทใหญ่ในประเทศไทย ด้วยเหตุผลต่างๆ เหล่านี้ ทำให้คนไทใหญ่ที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยเชื่อว่าคนไทย โดยเฉพาะในเขตจังหวัดเชียงใหม่ น่าจะให้การต้อนรับและแสดงความเห็นใจในชะตากรรมของพวกเขาในฐานะที่เป็นเหมือนเครือญาติกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว นายจ้างชาวไทยบางคนกลับมองพวกเขาเป็นเหมือนแรงงานต่างด้าวเหมือนกับคนเมียนมาร์ คนกัมพูชา ไม่ได้เห็นถึงความแตกต่างหรือให้ความสำคัญกับความใกล้ชิดทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่คนไทใหญ่กับคนไทยมีร่วมกันแต่อย่างใด คนไทใหญ่ในสายตาคนจ้างชาวไทยถูกมองเป็นเพียงกลุ่มที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เร็วและดีกว่ากลุ่มแรงงานข้ามชาติกลุ่มอื่นๆ เท่านั้น ซึ่งทำให้สถานการณ์ของพวกเขาในประเทศไทยไม่ได้มีความแตกต่างหรือมีความพิเศษตามความคาดหวังของชาวไทใหญ่แต่อย่างใด และคนไทยบางคนยังเหมารวมเรียกคนไทใหญ่กลุ่มนี้ว่าเป็นคนพม่าซึ่งถูกมองว่าเป็นศัตรูกับคนไทยมาตั้งแต่อดีต

อย่างไรก็ตาม ลักษณะพิเศษของคนไทใหญ่ในประเด็นนี้ทำให้พวกเขาพยายามสร้างอัตลักษณ์ความเป็นคนไทใหญ่ในสังคมไทยขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างพื้นที่ทางสังคมข้ามชาติ (Transnational social space) ผ่านการเปิดสอนภาษาไทย การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างเช่นพิธีบวชลูกแก้ว (พิธีบอยส่งลง) การประดับตกแต่งด้วยธงชาติรัฐฉานในบริเวณวัดที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นวัดของชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ (Jirattikorn, 2007; Yasuda, 2008; ปานแพร เชาวน์ประยูร, 2550) หรือการสร้างชุมชนคนไทใหญ่พลัดถิ่น (Shan diaspora) ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีการนำเสนอตัวตนความเป็นคนไทใหญ่ผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยและพม่า สะท้อนผ่านรูปแบบของสถาปัตยกรรม อาหาร ภาษา การแต่งกาย ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจน จนทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการเรียกขานว่าเป็นเมืองของคนไทใหญ่ (ธรรต ศิริรัตนบัลล์, 2553) ปฏิบัติการทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อสร้างการตัวตนและสร้างการยอมรับในตัวพวกเขาจากรัฐและจากประชาชนชาวไทย

สรุป

ตำแหน่งก้ำกึ่งระหว่างสองสถานะของคนไทใหญ่ในสังคมไทยนั้นเป็นผลมาจากการจัดประเภทของผู้อพยพโดยรัฐไทยที่มองข้ามประเด็นทางการเมือง ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของคนไทใหญ่ หรืออาจกล่าวได้อีกทางหนึ่งว่านโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติของรัฐบาลไทยซึ่งได้จัดวางสถานะ “แรงงานข้ามชาติ” ให้กับคนไทใหญ่โดยละเอียดบริบทที่ซับซ้อนและประสบการณ์เฉพาะของคนกลุ่มนี้ก็มีส่วนผลักดันให้คนกลุ่มนี้กลายเป็นผู้มีสถานะก้ำกึ่งซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นและแตกต่างจากกลุ่มผู้อพยพกลุ่มอื่นๆ

การจัดประเภทของผู้อพยพโดยรัฐนั้นมีความสำคัญ เพราะมันคือที่มาของนโยบายและปฏิบัติการต่างๆ ที่รัฐจะมีต่อผู้อพยพแต่ละประเภท ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้อพยพ รวมไปถึงครอบครัวของพวกเขาด้วย ถึงแม้ว่าแท้จริงแล้วการจัดแบ่งประเภทของผู้อพยพอาจจะทำได้ยาก เนื่องจากจะมีการทับซ้อนกันระหว่างประเภทของผู้อพยพ เช่น ผู้ที่ถูกมองว่าอพยพโดยสมัครใจ แท้จริงแล้วเขาอาจจะถูกบีบบังคับจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่จำกัดทำให้ต้องโยกย้ายถิ่นฐาน หรือคนที่ถูกจัดว่าเป็นผู้ลี้ภัยหรือผู้แสวงหาที่พักพิง (Asylum seekers) สุดท้ายอาจจะมีความต้องการที่จะเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวและอาจเปลี่ยนจากผู้ลี้ภัยไปเป็นแรงงานทางเศรษฐกิจในที่สุด เป็นต้น (Van Hear, 2011) แต่จะเห็นได้ว่ารัฐไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับความซับซ้อนของการจัดประเภทผู้อพยพเหล่านี้ และมองว่าการพ้นธงไปเลยว่าคนไทใหญ่เป็นแรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยเพื่อหางานทำ เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดที่จะควบคุมและจัดการคนกลุ่มนี้ได้ ส่งผลต่อรูปแบบของนโยบายที่รัฐไทยมีต่อคนกลุ่มนี้และกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของพวกเขาในประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้พวกเขามีลักษณะและตำแหน่งที่โดดเด่น แตกต่างจากผู้อพยพกลุ่มอื่นๆ ในประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมา และกลายเป็นกลุ่มผู้อพยพที่สามารถสะท้อนปัญหาของการจัดแบ่งประเภทของผู้อพยพของรัฐบาลไทยที่เห็นแก่ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเรื่องความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญจนส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนจำนวนมากได้อย่างน่าสนใจ

เอกสารอ้างอิง

- ธรรต ศรีรัตนบัลล์. 2553. **ไทใหญ่แม่ฮ่องสอน: การสร้างสรรค์ความเป็นไทใหญ่เดิมและไทใหญ่พลัดถิ่น ทศวรรษ 2520-2550**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปณิธิ อมาตยกุล. 2547. **การย้ายถิ่นของชาวไทใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภูมิภาควิทยา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปานแพร เชาวันประยูร. 2550. **บทบาทของพุทธศาสนาต่อกระบวนการผลิตซ้ำทางอัตลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภูมิภาควิทยา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรีชา อ่องคำ. 2554. **ปัญหาในการเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติของแรงงานไทใหญ่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพิมล ตรีโชติ. 2542. **ชนกลุ่มน้อยและรัฐบาลพม่า**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักข่าวจาน. 2556. **การประชุมผู้นำไทใหญ่ในย่างกุ้ง**. สืบค้นจาก www.khonkhurtai.org.
- ออมสิน บุญเลิศ. 2551. **การต่อรองและปรับตัวของคนพลัดถิ่น: กรณีศึกษาชาวไทใหญ่พลัดถิ่นในเมืองเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- Jirattikorn, A. 2007. **Living on Both Sides of the Border: Transnational Migrants, Pop Music and Nation of the Shan in Thailand.** (Working Paper Series No.7, Resource Politics and Cultural Transformation in the Mekong Region, Regional Centre for Social Science and Sustainable Development (RCSD), Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University, Thailand).
- Eberhardt, N. 2006. **Imagining the Course of Life: Self-Transformation in a Shan Buddhist Community.** Chiang Mai: Silkworm Books.
- Grundy-Warr, C. and Wong Siew Yin, E. 2002. "Geographies of Displacement: the Karenni and the Shan across the Myanmar-Thailand Border." **Singapore Journal of Tropical Geography** 23 (1): 93-122.
- Grundy-Warr, C. 2004. "The Silence and Violence of Forced Migration: the Myanmar-Thailand Border." in Ananta, A. and Arifin, E. N. (eds.). **International Migration in Southeast Asia.** Singapore: Utopia Press Pte Ltd., pp. 228-272.
- Information Department of Shan Government, Federated Shan States. 2009. **Shan States Gazette** Vol.3/2009. Retrieved from taigov.org/sgmagazine/government%20gazette.pdf.
- Shan Human Rights Foundation (SHRF). 1998. **Dispossessed: A Report on Forced Relocation and Extrajudicial Killings in Shan State, Burma.** Chiang Mai: Shan Human Right Foundation.
- Shan Human Rights Foundation (SHRF). 2003. **Charting the Exodus from Shan State: Patterns of Shan Refugee Flow into Northern Chiang Mai Province of Thailand (1997-2002).** Chiang Mai: Shan Human Rights Foundation.
- Shan Women's Action Network (SWAN). 2003. **Shan Refugees: Dispelling the Myths.** Chiang Mai: Shan Women's Action Network.
- United Nations High Commission for Refugee (UNHCR). 2007. **Refugee Protection and International Migration.** Retrieved from www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opendocPDFViewer.html?docid.
- United Nations High Commission for Refugee (UNHCR). 2013. **Refugees.** Retrieved www.unhcr.org/pages/49c3646c125.html.
- Valentine, G. 2001. **Social Geographies: Space & Society.** Singapore: Pearson Education Asia Pte Ltd.
- Van Hear, N. 2011. **Policy Primer Mixed Migration: Policy Challenges. The Migration Observatory at the University of Oxford.** Retrieved from www.migrationobservatory.ox.ac.uk.
- Yasuda, S. 2008. **Shan on the Move: Negotiating Identities Through Spatial Practices among Shan Cross-border Migrants in Northern Thailand.** Master of Arts Thesis (Sustainable Development), Chiang Mai University.